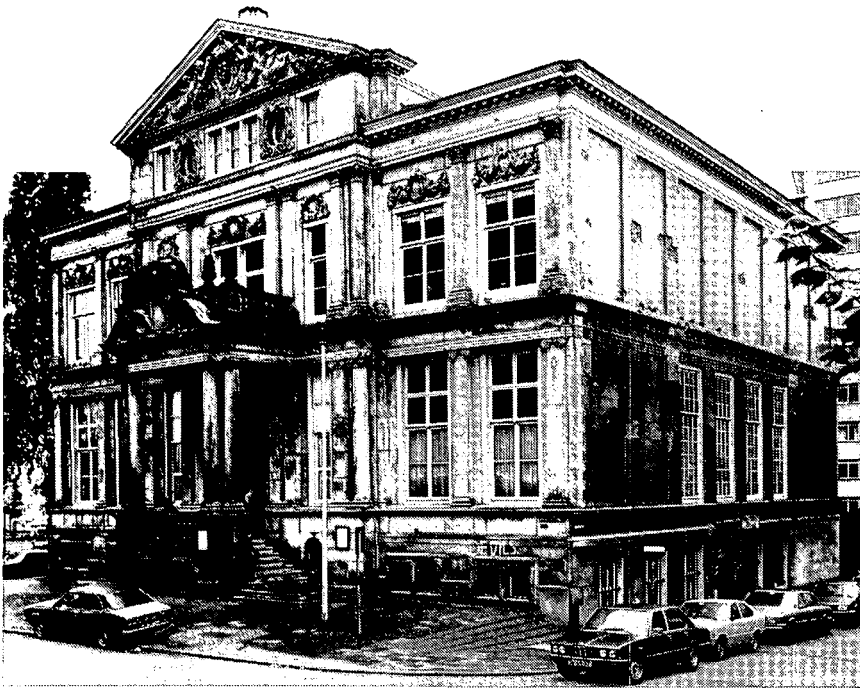

Herstel Schielandshuis op komst

250 „Men kan zich afvragen of het niet vreemd, om niet te zeggen bedroevend, aandoet dat het gemeentebestuur (van Rotterdam) in de afgelopen honderd jaar niet bar veel glanzende wapenfeiten op het gebied van monumentenbehoud- of herstel op zijn naam heeft weten te brengen”. Dit schreef de heer A. M. Meyerman, directeur van het Historisch Museum, dat in het Schielandshuis is gevestigd, in „Magazijn” van oktober 1979. De heer Meyerman meent tussen deze negatieve opstelling van het Rotterdamse gemeentebestuur en de verwoesting die de Maasstad tijdens de Tweede Wereldoorlog onderging, verband te moeten leggen. „In veel gevallen had men wel wat anders te doen dan zich al te zeer bekommeren om de spaarzame overblijfselen van een voorbijge periode”.

Dat is stellig een plausibele opvatting. Tengevolge van de verwoesting van de binnenstad in mei 1940 is inderdaad veel monumentaal bezit verloren gegaan, dat niet meer voor herstel in aanmerking kwam, zeker niet in het licht van de opvattingen die men na de bevrijding over de wederopbouw van de Rotterdamse binnenstad koesterde. Mede daardoor is Rotterdam niet rijk aan monumenten uit vorige eeuwen. Wel kan de Maasstad bogen op een aantal belangrijke gebouwen uit het begin van deze eeuw, zoals het Wittehuis (pas gerestaureerd), het stadhuis, de beurs en de fabriek van Van Nelle. En uit het laatste deel van de 19e eeuw is er nog veel waardevols aan de Parklaan, de Westerstraat, de Westerkade en de Willemskade, waarvan een deel al-

thans tot beschermd stadsgezicht is verklaard. Pronkstuk onder de schaars gebleven monumenten is natuurlijk de Grote of Sint Laurenskerk, die van de grote wonden die deze laat-gotische kruisbasiliek tijdens het beruchte bombardement van mei 1940 opliep, is hersteld.

Een en ander in aanmerking nemende valt het te begrijpen, dat er in Rotterdam velen zijn die liefst zo spoedig mogelijk het Gemeenlandshuis van Schieland (kortweg Schielandshuis genoemd), waarin het Historisch Museum is gevestigd, gerestaureerd willen zien. Daarover is men echter al jaren doende en tot voor kort scheen er bijzonder weinig schot in de restauratieplannen te zitten. Gelukkig komt daarin nu verandering. CRM heeft

zich bereid verklaard een belangrijk deel van de subsidiabele kosten voor zijn rekening te nemen en de gemeentelijke commissie voor kunstzaken is eveneens bereid om geld voor de restauratie beschikbaar te stellen. Het wachten is nu op een besluit van de gemeenteraad, dat wellicht reeds is genomen als dit nummer van ons tijdschrift onder de ogen van onze lezers komt. In elk geval mag er rekening mee worden gehouden, dat kap en bovenverdieping van het historische gebouw midden in het hart van de Maasstad op korte termijn gerestaureerd zullen kunnen worden. Daarbij zal echter de financiële hulp van particulieren niet kunnen worden gemist. Gelukkig is er een stichting Vrienden van het Schielandshuis, die daartoe al de nodige initiatieven heeft genomen. Die restauratie houdt intussen wel in belangrijke mate verband met plannen tot herinrichting van het museum. Daarover verschenen in 1976, 1977 en 1978 nota's.

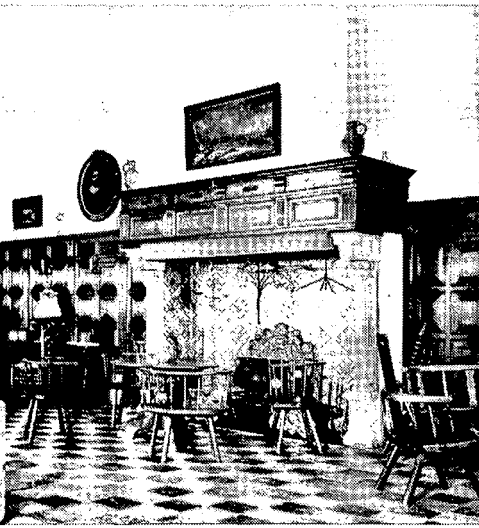
In laatstgenoemde nota: „Het Historisch Museum en de actualiteit” schreef de heer Meyerman een opvallende opmerking: „Ik zou er niet voor willen pleiten een historisch museum nadrukkelijk te baseren op een politiek uitgangspunt. Het resultaat van een marxistische visie op geschiedenis, zoals ik deze destijds met loodzware ernst en consequentie in het stadsmuseum van Frankfurt doorgevoerd heb gezien, heeft mij nooit als beemoedigend voorbeeld voor ogen gestaan”. Wat dan wel? We citeren op-

nieuw de heer Meyerman:

„In de eerste plaats dient een historisch museum om op aanschouwelijke manier enig begrip bij te brengen omtrent een chronologisch verloop van tijdvakken zoals deze in elkaar overvloeien dan wel door bepaalde dramatische wendingen worden gemarkeerd. Daarnaast zie ik geschiedoefening – en dat geldt ook voor de geschiedenis van een stad – als het construeren van een spiegel waarin zich als het ware de actualiteit weerkaatst”. Uit deze woorden kan men duidelijk de problemen proeven, waarmee blijkbaar de stedelijke overheid van Rotterdam in het verleden heeft geworsteld en waartuit mede verklaard mag worden waarom de restauratie van het Schielandshuis zo lang op zich heeft laten wachten, waarbij we het financiële element overigens zeker niet over het hoofd mogen zien. Het is intussen duidelijk: het Schielandshuis blijft historisch museum met een onmiskenbare samenhang met het Maritiem museum.

Om wat voor gebouw gaat het? Die vraag mag voor Heemschut wel als de belangrijkste gelden waarbij we niet voorbij mogen gaan aan een tweede, nauwelijks minder belangrijke vraag, nl. kan het Schielandshuis een belangrijke functie – i.c. die van museum – behouden? Op beide vragen blijkt inmiddels een positief antwoord te zijn gegeven. Er komt geld beschikbaar voor restauratie én voor herinrichting van het museum. Richten we nu eerst de blik op de geschie-

1 HET GEMEENLANDSHUIS VAN SCHIELAND IN ROTTERDAM: THANS HISTORISCH MUSEUM
FOTO: SENFOTO, ROTTERDAM

2 'STADSHERBERG „DE PAPPEGAY" (1649) IN HET HISTORISCH MUSEUM

3 HISTORISCH MUSEUM ROTTERDAM: ZAAL UIT HET HUIS VAN JAN EN PIETER BISSCHOP, VOORHEEN LEUVEHAVEN OZ 74; NEDERLANDSE ROCOCO, 3E KWART 18E EEUW

denis van het Schielandshuis. Het werd tussen 1662 en 1665 gebouwd door de Rotterdamse architect Jacob Lois (ook Pieter Post werd daarbij geraadpleegd). In 1864, toen er het museum Boymans was gevestigd, brandde het geheel uit. Er volgde herbouw met behoud van de gevels. Als monument is het Gemeenlandshuis van Schieland met zijn combinatie van prachtig natuurstenen voorgevel en kleurrijke bakstenen zijgevels in Nederland uitzonderlijk, in Rotterdam uniek. De zandstenen voorgevel aan de Korte Hoogstraat vertoont een Jonische orde op de hoofdverdieping en een Korintische op de tweede verdieping, in de trant van Pieter Post, maar forser en barokker. Een en ander komt vooral uit in het weelderige bordes met balkon op vier zuilen

en in de toepassing van geheel ronde zuilen op de hoeken van de middenpartij.

„Het interieur van het Schielandshuis”, zo schrijft Meyerman in zijn nota van 1978, „voldoet, mits hersteld naar de oorspronkelijk toestand, op bijna ideale manier aan de eisen van een naar moderne maatstaven georganiseerd museum. In de eerste plaats heeft het een zeer logisch doordachte structuur waarbinnen de bezoeker als vanzelfsprekend zijn weg zal kunnen vinden in de afzonderlijke en dan ook duidelijk door hun vormgeving van elkaar te onderscheiden afdelingen. Verder is het belangrijk dat het gebouw ondanks de bijna wiskundige helderheid van zijn indeling een grote rijkdom aan de fantasie prikkelende elementen vertoont, zoals de authentieke 17e-eeuwse kelder, de herberg De Pappegay met zijn oude waterput, zijn quasi deftige maar toch vriendelijke toegangshal en trappenhuis, zijn wenteltrapverbinding tussen régencekamer en souterrain, zijn in de komst van een houten bekapping voorziene zolderruimte en de drie 18e-eeuwse historische vertrekken met hun verfijnde betimmeringen, schilderijen en plafonds, nagenoeg de enige die Rotterdam nog bezit”.

De restauratie is opgedragen aan architect J. Walraad in Den Briel. Opzet is het exterieur in zijn oorspronkelijke staat terug te brengen, terwijl het interieur, met behoud van een aantal belangrijke, na de brand van 1864 ingebrachte 19e-eeuwse elementen en tevens met behoud van zijn uit het 17e-eeuwse bouwwerk

4

ROCOCO-ZAAL, 3E KWART 18E EEUW.
AFKOMSTIG UIT HET VERDWENEN HUIS
LEUVEHAVEN OZ 74, IN HET HISTORISCH
MUSEUM ROTTERDAM

FOTO'S 2 T/M 4: HISTORISCH MUSEUM
ROTTERDAM.

overgenomen ruimtelijke indeling (plategrond), zoveel mogelijk aan de functionele eisen van het museum moet voldoen. Er wordt dus, voor wat het exterieur betreft, teruggerepareerd tot de oorspronkelijke toestand. Met de restauratie zullen, naar schatting, vijf á zes jaren zijn gemoeid, maar dan zal Het Schielandshuis er weer als een van de weinig overgebleven pronkjuwelen van Rotterdam bij staan en zal het museum in een historische omgeving een boeiend overzicht vertonen van enige eeuwen omvattende geschiedenis van 's werelds grootste handelshaven.

v.d.W.